

YAŞAR NABİ NAYIR'IN TİYATRO KURUMLARINA DAİR YAZILARINA TOPLU BİR BAKIŞ

Mustafa ÖZCAN* , Gülsün KOÇER**

Özet

Varlık dergisi ve Varlık Yayınları'nın kurucusu olan Yaşar Nabi, şiir, mektup, tenkit hikâye, roman, eleştiri, gezi ve tiyatro eserleri de kaleme almış çok yönlü bir sanatçıdır. Sanatçı, oyun yazarı olmasının yanı sıra tiyatroya dair pek çok yazı da kaleme almıştır. Yaşar Nabi, tiyatro eleştirileri yazmış, Varlık dergisinde tiyatro tefrikaları ve tiyatro bölümleri yayımlamış, bu sayede Türk tiyatrosuna pek çok açıdan hizmet etmiştir. Yaşar Nabi Cumhuriyet Devri Türk Tiyatrosunu temsil eden oyun yazarlarından. İmkân bulabildiği her yerde tiyatro çalışmalarını izlemiş, Varlık dergisinin yayımlanmasından önce başladığı yazılarını daha sonra da sürdürmüştür. Tiyatro eleştirilerine; anketlerine, soruşturmalarına, tefrikalarına hatta açık oturumlarına yer verdiği Varlık dergisinden başka, Ulus gazetesinde, Muhit, Yeni Türk Mecmuası gibi dergilerde de tiyatro konusunu işleyen yazılarıyla dikkatleri çekmiştir. Sanatçı, Şehir Tiyatrosu ve Devlet Tiyatrosu ile ilgili yazılar kaleme alarak bu kurumları çeşitli açılardan değerlendirmiştir. Ayrıca halkevlerinin tiyatro çalışmalarını da yakından takip etmiştir. Yaşar Nabi, Türk tiyatrosunun güncel durumunu tespit etmek ve tiyatronun gelişimine katkıda bulunmak için çaba sarfetmiş, dönemin tiyatro kurumlarına dair tespitleriyle hem kurumların faaliyetlerini duyurmuş ve değerlendirmiş hem bu kurumların sorunlarını, yaşadıkları aksaklıkları gündeme getirmiş hem de tiyatro tarihi çalışmalarına kaynaklık edecek yazılar kaleme almıştır. Bu yazılar tiyatro kurumlarının temel dinamiklerini ve kuruluş yıllarını değerlendirmek açısından son derece önemlidir. Sanatçının tiyatro kurumlarının bir kısmını, kaynaklarda da görüleceği gibi edebî dergilerde, bazı gazetelerde ve çoğunu ise kendisinin çıkardığı Varlık'ta yayımlamıştır. Bu çalışmada söz konusu yazılar dönemin tiyatro kurumlarına yaklaşımları açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Nabi, Tiyatro, Şehir Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu, Halkevi.

A GENERAL OVERVIEW OF YAŞAR NABİ NAYIR'S WRITINGS ON THEATER INSTITUTIONS

Abstract

Yaşar Nabi, the founder of Varlık magazine and Varlık Publications, is a versatile artist who has also written poems, letters, criticism stories, novels, criticism, travel, and theater works. In addition to being a playwright, the artist has also written many articles about theater. Yaşar Nabi wrote theater reviews, and published theater serials and theater sections in Varlık magazine, thus serving Turkish theater in many ways. Yaşar Nabi is one of the playwrights representing the Turkish Theater of the Republican Era. He watched theater performances wherever he could and continued his writings, which he started before the publication of Varlık magazine. Theater criticism; Apart from the Varlık magazine, where he published his surveys, investigations, serials, and even panel discussions, he also attracted attention with his articles on the subject of theater in Ulus newspaper, Muhit and Yeni Türk Mecmuası. The artist wrote articles about the City and State Theater and evaluated these institutions from various perspectives. He also closely followed the theater activities of community centers. Yaşar Nabi made an effort to determine the current situation of Turkish theater and to contribute to its development. With his findings about the theater institutions of the period, he announced and evaluated the activities of the institutions, brought up the problems of these institutions and the problems they experienced, and wrote articles that will serve as a source for studies on theater history. These articles are extremely important in terms of evaluating the basic dynamics of theater institutions and their founding years. As can be seen in the sources, some of the artist's theater writings were published in literary magazines, some newspapers, and most of them in Varlık, which he published himself. In this study, the articles in question were examined in terms of their approaches to the theater institutions of the period.

Keywords: Yaşar Nabi, Theater, City Theater, State Theater, Community Center.

* Prof. Dr., Emekli, mustozcan1949@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6350-2580

** Dr.Öğr.Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, gkoecer@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2689-2599

Extended Abstract

Yaşar Nabi is one of the most influential figures in the history of Turkish literature as an artist, researcher, critic and magazine owner. For this reason, his writings on theater are also extremely important.

The Varlık magazine owner's writings on theater did not remain in a narrow field. On the contrary, he wrote plays in verse and prose, published theater reviews, organized surveys, investigations, open sessions, and wrote articles introducing theater writers and their books. Not content with these, he also published plays aimed at educating the Turkish theater audience/reader, tried to attract interest in theater, and translated theater works from Western authors. After establishing Varlık Publishing House, he published theater books and brought them to the readers.

The artist wrote articles on all aspects of the theater and published articles on theater institutions from the early 1930s onwards. Yaşar Nabi wrote some of these articles when there was not yet a theater in the modern government center. At that time, there was only the Darülbedayi theater in Istanbul. However, it is necessary to add to this the tuluatist and semi-tuluatist troupes, which had no other goal but to make money, and the amateur theaters of the Community House, which were looking for their way without technical and trained personnel.

He supported the development of Turkish theater and wanted to increase the number of theatrical works. He exposed the problems of the City Theater, reminded them that these problems needed to be solved, and criticized them by watching their plays. It would be a mistake to look for an intention in his criticism of Istanbul's, and therefore Turkey's, largest and long-established theater. Because Yaşar Nabi values this institution and theater very much. According to him, this institution, which is the apple of the country's eye, will develop to the extent that it performs its work in peace. Therefore, he followed its activities carefully.

Since the Istanbul City Theater (Darülbedayi) was the only theater institution of the country in those years, its development and stages, even its crises and crises, were of interest to Yaşar Nabi as well as all Turkish intellectuals. For this reason, Darülbedayi, despite its incomplete staff, lack of stage facilities, and very harsh conditions, served Turkish culture for many years. He thought that it would be ungrateful to ignore the contribution of this institution, which gathered talented people in its bosom, to Turkish culture with a handful of people, and to underestimate its efforts.

As it is understood from the criticism, he put forward opinions that shed light on the problems of the City Theater and took a guiding attitude for the solution of these problems. He revealed the sources of its problems and evaluated the steps forward taken by this historical institution with administrators such as Muhsin Ertuğrul and Orhan Hançerlioğlu. He even supported them. For instance, he applauded the establishment of the Eminönü Stage. He wanted the City Theater to take principled and decisive steps and advised it to avoid day-to-day practices.

The owner of Varlık magazine has always supported the Community House. He did not hide the fact that he had expectations from them as a cultural institution. He believed that the Community House would especially contribute to the art of theater and pioneer the spread of the love for theater. However, he did not fail to point out the mistakes of the performance branch of the Community House. In particular, he asked them to continue their activities despite many financial impossibilities and not to compromise on quality.

As can be seen, Yaşar Nabi's evaluations of theater institutions are extremely important in terms of shedding light on the history of Turkish theater.

Giriş

Yaşar Nabi (1908-1981) yazarlık hayatı süresince şiir; tenkit, mektup, hikâye, roman, makale, gezi, inceleme, eleştiri ve tiyatro türlerinde eserler kaleme almıştır. Tiyatrolarından *Mete* (1932), *İnkılâp Çocukları* (1933), *Beş Devir* (1933) manzum, *Köyün Namusu* (1935) ise, mensur oyundur. Radyo oyunlarını da *Radyofonik Öyküler*(1979) adıyla kitaplaştırmıştır.

Yaşar Nabi Cumhuriyet Devri Türk Tiyatrosunu temsil eden oyun yazarlarındandır. İmkân bulabildiği her yerde tiyatro çalışmalarını izlemiş, *Varlık* dergisinin yayımlanmasından önce başladığı yazılarını daha sonra da sürdürmüştür. Tiyatro eleştirilerine; anketlerine, soruşturmalarına, tefrikalarına hatta açık oturumlarına yer verdiği *Varlık* dergisinden başka, *Ulus* gazetesinde, *Muhit*, *Yeni Türk Mecmuası* gibi dergilerde de tiyatro konusunu işleyen yazılarıyla dikkatleri çekmiştir.

Yazılarının bir kısmını “Yaşar Nabi”, “Yaşar Nabi Nayır”, bir kısmını da “Muzaffer Reşit” takma adıyla yazmıştır. Özellikle 1951, 1952 ve 1953 yıllarında bu takma adı sıkça kullanmıştır. Gerçi daha önceki bazı yazılarında da bu imzasını kullandığı görülmüş ama en yoğun olarak 1951-1953 yıllarındaki tiyatro eleştirilerinde Muzaffer Reşit imzasıyla okurların karşısına çıkmıştır. *Varlık* dergisindeki bir müddet sürdürdüğü tiyatro eleştirilerine ayrılan sahifeye onun yerine bu defa Sabahattin Kudret Aksal, Suat Taşer, Yıldırım Keskin, Sami Çelenk, S. Günay Akarsu gibi eleştirmenler yazmaya başlamışlardır. Tiyatro toplulukları artınca da Ankara’da tiyatro faaliyetlerini başka, İstanbul’dakileri başka yazarlar değerlenmişlerdir.

Tiyatro kurumları denilince akla İstanbul Şehir Tiyatrosu, Halkevleri, Devlet Tiyatrosu gelmektedir. Yaşar Nabi’nin yaşadığı dönem dikkate alınınca o sıralarda en yoğun tiyatro faaliyetlerinde bulunan İstanbul Şehir Tiyatrosunu başa almak gerekmektedir. Bu yüzden ilkin eski Darülbedayi, daha sonraki adıyla İstanbul Şehir Tiyatrosuna ilişkin tespitlerinden başlamak yerinde olacaktır. Ancak Devlet Tiyatrosu Umum Müdürlüğü’nden istifa eden Muhsin Ertuğrul, Yapı Kredi Bankası tarafından İstanbul’da Atlas Sineması’nın üst katında hazırlanan Küçük Sahne’deki yeni bir temsil grubunun başına geçince, Yaşar Nabi’nin, bunları da izlemeye/seymeye başladığını da unutmamak gerekir.¹

Araştırma, Yaşar Nabi’nin tiyatro kurumları üzerine yazılarını düzenleyip inceleyerek hem Yaşar Nabi hem basın tarihi hem de tiyatro tarihi çalışmalarına kaynaklık etmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılarak yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.² Bu çalışmada da nitel araştırma yöntemlerinden doküman analiz tekniği ile inceleme yapılmıştır.

1. İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair Tespitler

Yaşar Nabi, Darülbedayi’in yani İstanbul Şehir Tiyatrosu’nun en sadık izleyicilerindedir. O sadece

izlemekle yetinmemiş; yazılarında bu tiyatrodaki gördüğü aksaklıkları, yanlışları ve sanatı hafife alan tavırları da eleştirmekten geri kalmamıştır.

Bununla birlikte Darülbedayi’i takdir etmesini de bilmiş, bu köklü ve biricik tiyatro kurumunun topluma kazandırdıklarını saymış, kurumun hizmetlerini görmezlikten gelenlerin fikirlerine katılmamıştır. Ancak bir tiyatro sever olarak onun ihmallerini de göz ardı etmemiştir. Bu yüzden yazılarında birçok eleştirisine rağmen kuruma karşı objektif olmaya çalıştığını söylemek mümkündür.

Yaşar Nabi yanlı yaklaşımları reddetmiştir. *Hamlet* oyunu vesilesiyle aydınların iki cepheye ayrılıp bir kısmının Şehir Tiyatrosu rejisörünü göklere çıkarıp, bir kısmı da sertçe eleştirmişken, o, tarafsız davranmanın önemine dikkat çekmiş ve pek haklı iddialar yanında, çok da haksız olanların bulunduğunu ileri sürmüştür.

Onun kanaatine göre ilk önce Darülbedayi’in eserini inkâra kalkışmak insafsızlık sayılmalıdır. Tiyatro bugünkü ileri seviyesine erdiren odur. Aksini iddia etmek yanlıştır ve deliller ne olursa olsun, bu eser büyüktür. Türk tiyatro severlerine nadir temsillerinde de olsa, tiyatronun gerçek ürperişini ilk defa bu kurum duyurmuştur. Bugün yüksek kabiliyetleri olduğuna inanılan sanatkarları, sayıları ne kadar az olursa olsun yine bu Şehir Tiyatrosu yetiştirmiştir. Onun için bu kuruma şükran borcu duyulmalıdır.

Ancak şu da bir gerçektir. Şehir Tiyatrosunun içinde bulunduğu şartlar iyileştirilemez mi? Ona daha iyi imkânlar sunulamaz mı? İleri bir tiyatro arzusunda olan kamuoyu onda gördüğü kusurları görmek ve göstermekten neden kaçsın? Bütün İstanbul’un ve bütün yurdun malı olan bu sanat yuvasını, daima mükemmel, daima kusursuz görmek, istemek neden değer bilmezlik sayılın?³

1930-1931 tiyatro mevsimindeki durumunu takdir etmekle birlikte Yaşar Nabi; ondan nasıl daha fazla verim alınabileceği hususunda zihin yormuş, her seneye ait yayınlanan detaylı istatistikleri incelemiş, masrafın yanında hasılat ve seyirci sayısının da arttığını tespit etmiştir. Bunun yanında memleketin tek temaşa kurumunun salonlarında hiç yer kalmaması için bilet fiyatlarında öğrenci indirimine gidilmesini önermiştir.

1 Muzaffer Reşit, “İstanbul’da Küçük Sahne’de Fareler ve İnsanlar”, *Varlık* (1 Mayıs 1951), 21.

2 Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2006), 187.

3 Yaşar Nabi Nayır, “Tiyatromuz Hakkında Birkaç Söz”, *Yeni Sabah* (9 İkinci teşrin 1941),4.

Nayır, yaşanan aksaklıklara değinirken de sadece eleştiri yapmakla yetinmemiş, tiyatro konusunda karşılaşılan pek çok aksaklık ve engel için programlı çözüm yolları önermiştir.⁴

Yaşar Nabi'nin Şehir Tiyatrolarına yönelik bir başka önerisi de halkın seviyesine inilmesidir. Burada söz konusu olan kaliteden ödün vermek değildir. Repertuvara kabul edilecek eserlerin halkın sevebileceği eserler olmasıdır. Toplumun sosyal ve ruhî seviyesini yükseltecek eserlerin seçilmesidir. Halkın anlayabileceği, fazla muğlak ve karmaşık olmayan yüksek kalite-ler sunulmalıdır. Seyircilerin kültürel seviyesi bu yolla yavaş yavaş, derece derece yükseltilmiş olur.

İstanbul Şehir Tiyatrosunun dram kısmında zaman zaman iyi işler çıkmış, iyi oyunlarla karşılaşmıştır. Hatta umulmadık parıltılarla gözlerin kamaştırıldığı bile olmuştur. Ancak Yaşar Nabi, komedi kısmı için bu düşüncede/görüşte değildir. Büyük Behzat ve Küçük Kemal'in yüksek yetenekleri ile Türk komedisi gelişmiştir fakat onlardan sonra ne pahasına olursa olsun güldürmeyi prensip edinen anlayış hâkim olmuş, bu durum komedi kısmının yerinde saymasına yol açmıştır. Hatta bir ara Belediye yardımının yetersiz kaldığı bahanesiyle halkın rağbetini çekmeye yönelik işler yapılmış; çalgılı, varyeteli oyunlar dahi gösterilmiştir. Çok kısa bir zaman sonra da bu yoldan dönülmüştür. Yaşar Nabi, Ankara'da Gogol'un *Müfettiş*'ini seyretmek üzere Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi tarafından gerçekleştirilen temsiline de gitmiş, orada da Şehir Tiyatrosunun komedi sanatçıları gibi davranıldığını görünce üzüntüsü bir kat daha arttığını bildirmiştir.⁵

Memlekette bir temaşa hayatı ve bir temsil sanatı yaratmak için yıllardır uğraşıldığını söyleyen Yaşar Nabi, Darülbedayi'in birkaç seneden beri bünyesine "bir veba, bir kolera" gibi yerleşen vodvil ve revü hastalığını eleştirmiş, Şehir Tiyatrolarının bir müzikhole döndüğünden şikâyet etmiştir. Darülbedayi'in bütün yılı bir iki güzel eserle geçirmemesini, bu güzel eserleri tiyatro mevsiminin tamamına yaymasını istemiştir. Çünkü bu konuda yeterli hazırlık yapılmamakta ve o eserler üzerinde çok çalışılmayıp, hemen film stüdyosuna koşulmaktadır. Muhsin Ertuğrul sadece Yaşar

Nabi'ye değil, bu konudan şikâyetçi olan muharrirlere 1 Nisan 1934 tarihli *Darülbedayi* mecmuasında çok sert ve yakışsız bir dille cevap vermiş, adeta eleştirileri görmezlikten gelmiştir.⁶

Yaşar Nabi, yazılarında İstanbul Şehir Tiyatrosunun birçok sorununa değinmiş, bunlara ilişkin görüşlerini belirtmiştir. Bu sorunlar; edebi heyet, edebi eser seçimi, edebî eser sıkıntısı, sansür, bütçe yetersizliği, rejisör, otorite boşluğu, oyuncu kadrosu gibi sorunlardır. Bunların üzerinde ayrı ayrı durulması gerekmektedir.⁷

Edebî Heyet

İstanbul Şehir Tiyatrosunun bünyesinde bir edebî heyet vardır. Ancak Şehir Meclisi, bu yeni edebi heyeti seçerken titiz davranmamıştır. Çünkü heyete seçtiği dört kişiden sadece tiyatro işlerini izlemiş olan bir kişiden söz edilebilir. O da ünlü tiyatro yazarı Reşat Nuri'den başkası değildir. Reşat Nuri de kendisinin tiyatro müellifi olduğunu ileri sürerek daha işe başlamadan istifa etmiştir.

Yaşar Nabi, Reşat Nuri'nin edebî heyetin yanlış kararlarına katılmak istemeyişi yüzünden istifa ettiğini ileri sürmektedir. Diğer dört üyeden Sabri Esat Siyavuşgil ise seyahatte olduğundan bu seçimden haberli değildir. Dönüşünde kabul edip etmeyeceği de şüphelidir. Oysa böyle bir edebi heyetin, tiyatro ile fiilen ve devamlı surette meşgul olmuş kişilerden seçilmesi gerekirdi. Hatta aynı zamanda bu işi angarya kabul etmemiş genç unsurlara da yer verilebilirdi. Maalesef bu, yapılmamıştır. İyi seçilmemiş bir edebi heyetin varlığının, faydadan çok zarar getirebileceğini öne süren Yaşar Nabi, bu yeni deneyimin olumsuz neticesinin gelecek(yeni) tiyatro mevsiminde yaşanacağını bildirmiştir.⁸

Öte yandan İ. Galip Arcan'ın vaktiyle Şehir Tiyatrosunda oynanan *Hava Parası* adlı bir komedisi vardır. *Hava Parası*, oynanması gereken eser yerine birdenbire afişlerde yer almıştır. Edebî heyet üyeleri; tekrarına başlanılan bu eserin, kendilerine sorulmadan sahneye konulduğunu belirtmiş, hareketin usulsüz olduğunu söyleyerek proteste etmiştir. Yaşar Nabi, edebi heyet üyelerine hak vermiş; ortada bir edebi heyet bulundu-

4 Gizemnur Çetin, "Varlık Dergisi Ekseninde Yaşar Nabi Nayır'ın Tiyatroya Dair Görüşleri", *International Journal of Language Academy*, 9/4 (2021), 332.

5 Nayır, "Tiyatromuzun Baş Derdi", *Varlık* (1 Kasım 1946), 5.

6 Nayır, "Tiyatromuz İslah ve Kontrole Muhtaçtır", *Varlık* (15 Mayıs 1934), 21.

7 Nayır, "Hazin Bir Manzara", *Varlık* (1 Eylül 1951), 21.

8 Nayır, "Hazin Bir Manzara", 2.

ğuna göre, oynanacak eserin buradan geçirilmesinin şart olduğunu söylemiştir. Hatta idare heyetinin buna yetkisinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca, eski repertuar içinde bu bayat ve modası geçmiş eserden başka eserin bulunmamış olmasını da sert bir şekilde eleştirmiştir.⁹

1.2. Şehir Tiyatrosunda Eser Seçimi

Tiyatroda asıl olan eserdir. Eserin seçilmesine ve değerli olmasına önem verilmezse, en kuvvetli aktörler, en iyi rejisör, en mükemmel dekorlar bile bir işe yaramaz. Tiyatro sanatının ne olduğunu bilen kimseler, kötü eser seçmemelidirler. Tiyatrolar, repertuarlarına kaliteli eserler almalıdır.¹⁰

Aslında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda eser sorunu hiç olmamalıdır. Çünkü Şehir Tiyatrosu Kütüphanesi'nde temsil edilmemiş hazineler yatmaktadır. Değerli eserlerin temsil edilmeye başlanması, batıdaki klâsik eserlerin Türkçeye çevrilmesini de teşvik edecek ve hızlandıracaktır. Darülbedayi hiçbir kıymeti olmadığı bilinen eserleri seçmekten kaçınmalıdır. Türk seyircisi temaşa tarihinin en büyük yazarlarından biri olan Shakespeare'i daima takdir ve ilgi ile karşılamıştır. Yaşar Nabi'ye göre yapılacak iş bu yolda yürümek, İngiliz yazarının yanına Fransız, Alman, hatta daha eski dünyaca meşhur oyun yazarlarını eklemektir. Unutulmasın ki Darülbedayi, şimdiye kadar birçok klasik eserler vermiştir ama geçen sene (1933) çıkardığı yirmi piyesin içinde bir tek klâsik eserin bulunmayışı gözlerden kaçmamıştır.¹¹

İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda zaman zaman kalitesiz eserler seçilmiştir. Yaşar Nabi, buna örnek olarak Montherlant'ın *Ölü Kraliçe*'sini vermiştir. Çünkü bu eser, Fransız yazarının en zayıf eserlerinden biridir; süslü ve yapmacık ifadeyle yazılmış olan bu dramın oynanmasını Yaşar Nabi kabullenememiştir.¹²

Benzer görüşünü *Dimyata Giderken* oyunu için de tekrarlamış; seyirciye takdim edilen bu eserin sanatla ilgisinin bulunmadığını söylemiş, komedi aktörlerinin

bol bol tulûat yaptıkları bu tür oyunların Belediye'nin himayesinde oynanmasına şaşırıldığını belirtmiştir.¹³ Dram Tiyatrosu'nda oynanan *Son Koz*'u da beğenmemiş; oyunu soğuk, manasız, kalitesiz olarak nitelendirmiştir.¹⁴

Öte yandan Yaşar Nabi, halkın iyi ve kaliteli eserlerden anlamayacağı fikrine katılmamaktadır. Bu, halkı küçük görmek demektir. Halkın hafif eserlere rağbet ettiği görüşünü yanlış bulmakta¹⁵ kalitesiz eser seçiminin tiyatroya rağbeti azalttığına inanmaktadır. Sinemanın günden güne yeni tekniklerle geliştiği bir ortamda, tiyatronun; adi, bozuk malzemeyle onunla rekabet edemeyeceği kanaatini taşımaktadır.¹⁶

Onun eleştirdiği bir başka husus da, birinci sınıf sanatkarı bu kadar olan bir tiyatronun halka hep üçüncü, hatta dördüncü sınıf eserleri seyrettirmiş olmasıdır. Yazarın eser seçiminin iyi yapılmadığı şeklindeki bu hükmü, en derli toplu bir tiyatronun bu konuda yeterince titiz davranmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır.¹⁷

1.3. Edebî Eser Sıkıntısı

Daha önce de söylenildiği gibi Darülbedayi'in sorunlarından birisi oynanacak edebî eser bulunamamasıdır. Yaşar Nabi, bunu bir mazeret olarak görmemektedir. Zira ona göre Şehir Tiyatrosu kütüphanesinde bol bol oynanacak eser vardır. Ayrıca ilân edilen telif eserlerinden birçokları temsil edilmeyip gelecek mevsimlere bırakılmaktadır. Sözelimi oynanacağı duyurulan dokuz telif eserden ancak dördü temsil edilebilmiştir. Bu, asla yeterli değildir. Yaşar Nabi, bu sayının daha da arttırılmasını önermektedir. Çünkü Yaşar Nabi, bunu; Türkiye'de temaşa edebiyatının doğması, gelişmesi, büyümesi için önemli bulmaktadır.

1931-1932 tiyatro mevsimi Darülbedayi'de verimli geçmemiştir. Oynanan oyunların listesine bakıldığında bu gerçeği görmek mümkündür. Yaşar Nabi, telif eser yokluğundan yakınan Darülbedayi'in yerli eserlerin hepsini aynı mevsimde çıkarmalarını önermektedir. Zira yılda iki üç piyes yazabilecek kabiliyette olduğu halde yazdığı bir tek eserin temsilini de ertesi

9 Reşit, "Oynanmayan Oyun Yahut Bize Oynanan Oyun", *Varlık* (1 Nisan 1952), 16.

10 Nayır, "Halkevi Gençlerinin Bir Temsili", *Ulus* (2 Şubat 1935), 3.

11 Nayır, "İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair", *Varlık* (1 Nisan 1934), 275.

12 Reşit, "İstanbul'da Küçük Sahne'de Fareler ve İnsanlar", *Varlık* (1 Mayıs 1951), 21.

13 Reşit, "İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda", *Varlık* (1 Ocak 1952), 21.

14 Reşit, "Son Temsiller", *Varlık* (1 Aralık 1952), 18-19.

15 Nayır, "Devlet Tiyatrosu Sorumu", *Ulus* (21 Nisan 1935), 175.

16 Nayır, "Tiyatronun Derdi Esersizliktir", *Ulus* (12 Şubat 1935), 5.

17 Reşit, "İstanbul Şehir Tiyatrosu", *Varlık* (1 Aralık 1951), 23.

seneye bırakan bir müellif, ister istemez mesaisini azaltmaktadır. Yazar bu yüzden “telif eser sevgisini, Darülberayi’in yalnız sözle değil fiille de ispat etmesi lazımdır” demektedir.¹⁸

Yaşar Nabi, İstanbul Şehir Tiyatrosunun komedi kısmının bayağı vodvillerle doldurulduğuna dikkati çekmiş, dram tiyatrosunu da aynı cinsten eserlerle doldurulmasına göz yumulmasını eleştirmiştir. Hatta bunu, hesabı sorulması gereken bir davranış olarak nitelendirmiştir.¹⁹

1.4. Şehir Tiyatrosunda Sansür

Yaşar Nabi, tiyatrodaki sansüre karşıdır. Haldun Taner’in *Günün Adamı* oyunundan bahsederken bu konudaki görüşlerini belirtmiştir. Ona göre bu oyun bir yıl önce oynanmak üzere İstanbul Şehir Tiyatrosuna verilmiş; eser, edebi heyetçe kabul edilmiş, sanatkarlarca da beğenilmiştir. Bu güzel eser mevsim sonunda harcanmasını diye, sözde yeni tiyatro mevsimine bırakılmıştır. Kısaca bu oyun tiyatro mevsimi bitmediği halde sahneye konulmamıştır. Aslında bu oyunun sahnelenmeyeceği baştan bellidir. Zira yazar bu eserde, seçim işlerinde her türlü insanlık ve vatanseverlik duygularının uzağında kalan kötü politikacılardan söz etmiştir.

Yaşar Nabi’nin anlayışına göre Haldun Taner, hemen her toplumda var olan böyle insanları eleştirmiştir. Oyunda memleket zikretmemiştir. Dünyanın her yerinde geçebilecek bir vakayı anlatmıştır. Buna rağmen tiyatroyu yönetenler, “ekmek parası”, “çocuk çocuk ve aile kaygısı”yla, oyunu sahnelemekten vazgeçmişlerdir. Kısaca en az üç ay afiştin inmeyeceği ileri sürülen bir oyun, sansür yüzünden oynanamamıştır.²⁰

1.5. Bütçe Yetersizliği

Şehir Tiyatrosunun bütçesinin yeterli olmadığı yolundaki görüşler tartışma yaratmıştır. Bu, genellikle başarısızlıklara bir mazeret olarak ileri sürülmüştür. Hatta yeterli bütçelerin ayrılamaması yüzünden, Şehir Tiyatrosunun üç dört yıl önceki durumunu arar hâle geldiği belirtilmiştir. Yaşar Nabi, bu gerekçelere katılmamaktadır.

Ona göre Şehir Tiyatrosunun gerilemesindeki sebep, bütçenin yetersizliği değildir. Aksine bu güzide tiyatroyu bu çıkmaz yola sevk eden şey, vodviller ve operetlerdir. Bunların oynanması, film stüdyosunda çalışmak zorunda kalan rejisörün üzerinden ciddi ve ağır piyeslerin yükünü atmak için başvurulmuş bir çaredir.

Öte yandan bir tiyatronun varlığını sürdürmesinde elbette paraya ihtiyaç vardır ama Yaşar Nabi, paranın her başarısızlığın başlıca sebebi olarak gösterilmesinden yana değildir. Şehir Tiyatrosu pek mütevazı bir bütçe ile çalışabilir ve kendisine Belediye tarafından yapılan yardım, istenilen çalışma tarzını temin için yeterlidir. Fakat bunun için operetlerin fuzulî masraflarından kurtulması gerekmektedir. Operet bölümü, Şehir Tiyatrosu’ndan ayrıldığı takdirde, parasal bakımından sıkıntılar bitecek, bütçenin yetersizliğine ilişkin iddialar sona erecektir.²¹

1.6. Rejisör Eksikliği ve Rejisörün İki İşi Birden Yürütmesi

Yaşar Nabi, bir rejisörün büyük gayretler pahasına, ne kadar güç ve nadir yetiştığını bilen bir insandır. İstanbul Şehir Tiyatrosunun en büyük eksikliklerinden birisinin ortada rejisörün görünmeyişi olduğunu söylemektedir. Tiyatrodaki bu rejisör eksikliği, her yeni eser için seyircinin karşısına yeni bir rejisör çıkarılmak suretiyle giderilmek istenmiştir. Bu tiyatroyu idare edenler, ortada yetkili ve görevli bir rejisör olmadığı için bu işi hevesli aktörlere bırakmışlar, onlar da bunu sıraya koymuşlardır. Sırası gelen aktör kimliğini bir yana koymuş ve rejisörlüğe soyunmuştur. Oysa tiyatrodaki otoriteyi sağlayacak bir rejisöre ihtiyaç vardır. Rejisörlüğü sıraya koymak ise asla uygun ve makbul bir yol değildir.²²

Varlık dergisi sahibi, Şehir Tiyatrosu’nda seyrettiği Shakespeare’in *Othello*’sunda da rejisör yokluğunu eleştirmiştir. Şehir Tiyatrosunun belkemiğini kıran, onu ilerleyecek yerde yerinde saymaya, hatta gerilemeye mahkûm eden ana derdinin rejisörün bulunmaması olduğunu ileri sürmüş, memleket içinden atama yapılamıyorsa, yurt dışından getirilmesini önermiş, rejisör yokluğu yüzünden bir hayli masraf ve emeğin heba olmasına dikkati çekmiştir.²³

18 Nayır, “Goethe Gecesi: Stella-Saatçi Ve Mevsimin Bilançosu”, *Muhit* (Mayıs 1932), 63-65.

19 Nayır, “İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair”, *Varlık* (1 Nisan 1934), 18.

20 Reşit, “Tiyatro Yazarı Nasıl Yetişsin?”, *Varlık* (1 Ekim 1953), 21.

21 Nayır, “İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair”, *Varlık* (1 Nisan 1934), 18.

22 Nayır, “Hazin Bir Manzara”, *Varlık* (1 Eylül 1951), 21.

23 Nayır, “Tiyatromuzun Baş Derdi”, *Varlık* (1 Kasım 1946), 16-17.

Nayır, “Oynanamayan Oyun Yahut Bize Oynanan Oyun” başlıklı yazısında da oyunun sahnelenişe ilişkin pek ağır eleştiride bulunmuştur. Bu eleştirilerin başında da sahnenin rejisörsüz, idarecisiz kalmış olması gelmektedir. “Dünyada her şey görülmüştür ama rejisörsüz tiyatro görülmemiştir” diyen Yaşar Nabi, İstanbul Şehir Meclisi’nin, bu başarısız gövdeyi hâlâ payandalarla ayakta tutmaya çalıştığını belirtmiştir.²⁴

Öte yandan Yaşar Nabi, bir rejisörün iki işi birden yürütmesine karşıdır. Çünkü hem tiyatronun hem stüdyonun tek elden ve bir kişi tarafından idare edilmesine imkân yoktur. Rejisör; Muhsin Ertuğrul olsa da bu, mümkün değildir.

Yaşar Nabi’ye göre Muhsin Ertuğrul yetkili ve pek kıymetli bir sahne adamıdır. Her iki sahada çalışan bir rejisördür. Oysa iki sahada çalışan bir rejisör bunlardan birisini (sinema ya da tiyatroyu) ister istemez ihmal edecektir. Bu yüzden bu iki işten birisinin tercih edilmesi gerekmektedir. Yaşar Nabi, Muhsin Ertuğrul’un tercihini sinemadan yana kullanacağını düşünerek, Şehir Tiyatrosunun idaresini İsmail Galip Arcan’a verilmesini önermiştir. Çünkü insan ne kadar çalışkan olursa olsun, çalışma kabiliyetinin de bir sınırı vardır.²⁵

1.7. Otorite Boşluğu

Şehir Tiyatrosunun baş derdi otoritesizliktir. Aktörlerin çoğu, zamanlarının daha fazlasını kârlı film işlerine ayırmışlardır. Bu yüzden provalara çıkmaya, rollerini ezberlemeye zaman bulamamaktadırlar. Sahnede suflörün dibinde durarak rollerini yapmaya çalışmaları son derece yadırgatıcıdır. Böyle bir durum tiyatronun seviyesini düşürmekte, tiyatroyu tembel öğrencilerden oluşan bir dersliğe çevirmektedir.

Yaşar Nabi, böyle “ezile büzüle kekeleyen aktörlerle birlikte” terleyerek piyesler seyrettiğini belirtmekte, bu durumda oyunun konusunu bile kavrayamadan evine döndüğünü bildirmektedir.²⁶

Rejisörün, idarecinin olmadığı bir ortamda otorite boşluğunun doğması normaldir. Şehir Tiyatrosu kendi kendini idare etmek iddiasında bulunmakla birlikte gerçekte ortada otorite sayılacak bir makam veya âmir kalmamıştır. Bu sebeple Yaşar Nabi’ye göre,

herkes rejisör olabilir, roller gelişi güzel dağıtılır, oyun-bozanlık eden olunca ikinci bir rol dağıtımı yapılır. Tesadüfün yarattığı rejisör çok kere sahneye uğramaz, tabiatıyla mizansen de yapılamaz. Kısaca derme çatma bir dekor içinde, herkes okuduğu piyesten aklında kalanları tekrarlayarak oyunu tamamlamaya çalışır. Yazar, İstanbul Şehir Tiyatrosunda temsil işlerinin böyle yürütüldüğünü iddia etmektedir.²⁷

Şehir Tiyatrosu’nda herhangi bir çekişme, otorite boşluğu, temsillere olumsuz bir şekilde yansımaktadır. Bunun en güzel örneği, Dram tiyatrosunda oynanan *Son Koz* oyununda görülmüştür. *Son Koz*, böyle bir çekişmeye kurban gitmiştir. Bir yandan müdürlük, bir yandan rejisörlük, bir yandan edebi heyet birbirinden habersiz ve birbirine düşman, her biri bir yana çekişerek kendi kozunu oynadığı için oyun da bir tiyatro faciasına dönüşmüştür.²⁸

1.8. Şehir Tiyatrosunun Oyuncu Kadrosu

İstanbul Şehir Tiyatrosunun garip bir talihi vardır. Her yıl olmazsa bile iki yılda bir mutlaka bir iç buhran geçirmiştir. Yaşar Nabi’ye göre içten içe daima kaynayan hoşnutsuzluklar dışa vurulmuş ve bir kısım sanatkârlar türlü sebeplerle kurumdan ayrılmışlardır. Bunun en güzel örneği Raşit Rıza’dır. Kurduğu topluluk ilk birkaç yıl sanat yolunda yürüyen çalışmalarıyla epeyce ilgi görmüştür. Fakat nedense topluluğun değerli bazı elemanları sonradan yeniden Darülbedayi’ye dönmüşlerdir. Raşit Rıza Tiyatrosu da derme çatma repertuarla dolaşan sıradan bir tiyatro kumpanyasından farksız bir hale gelmiştir. Yaşar Nabi, yazısında bu örneği vermek suretiyle, Darülbedayi kadrosundan ayrılan veya ayrılmak üzere olan sanatçıları uyarış olmaktadır.²⁹

Yaşar Nabi, Şehir Tiyatrosu’nda, iyi eserler oynatabilecek kudrette sanatkârlar bulunmadığı iddiasına katılmamış, bu iddiayı gerçek dışı saymıştır. Zira ona göre bugünkü Şehir Tiyatrosunun sanatkâr kadrosu çok kuvvetlidir. Bunların arasında Muhsin Ertuğrul, M. Kemal, Behzat Butak, İ. Galip Arcan gibi oyuncular, komşu memleketlerin tiyatrolarında eşlerine ender rastlanan ve Türk temsillerini seyreden en müşkülpeşent ecnebilerin bile takdirlerini kazanmışlardır.

24 Reşit, “Oynanamayan Oyun Yahut Bize Oynanan Oyun”, 16.

25 Nayır, “İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair”, *Varlık* (1 Nisan 1934), 18.

26 Nayır, “Hazin Bir Manzara”, *Varlık* (1 Eylül 1951), 21.

27 Reşit, “Oynanamayan Oyun Yahut Bize Oynanan Oyun”, 16.

28 Reşit, “Son Temsiller”, *Varlık* (1 Aralık 1952), 18-19.

29 Nayır, “Tiyatromuza dair”, *Hâkimiyet-i Milliye* (17 Eylül 1934), 3.

Yaşar Nabi yazısında, Şehir Tiyatrosu oyuncu kadrosunda, ciddi eserleri değil de, hafif vodvil ve operetleri oynayacak unsurların azlığını ileri sürmektedir. Buna delil olarak Moliere komedilerinin, Shakespeare dramlarının Darülbedayi'de bütün piyeslerden daha mükemmel bir tarzda temsil edilmiş olmasını göstermektedir.³⁰

Şehir Tiyatrosu oyuncularında görülen bir kusur da temsil esnasında tulûata yer vermiş olmalarıdır. Bu durum özellikle komedi kısmının temsillerinde görülmektedir. Yaşar Nabi, bunların rejisörün izni olmadan yapılabileceği kanaatinde değildir. Tulûat alışkanlığı, Yaşar Nabi'nin öteden beri üzerinde durduğu ve ciddi bir sanat kurumuna yakıştıramadığı bir davranıştır. İkinci teşrin 1941 tarihli *Yeni Sabah* gazetesindeki "Tiyatromuz Hakkında Birkaç Söz" başlıklı yazısında, en güzel komedileri bile kahrkaha toplamak için "gürültüye boğan, en açık, bazen iğrenç eklemelerle kıymetten düşüren bazı sanatkârların bu itiyatlarını" kıyasıya eleştirmiş, "resmi bir sanat tiyatrosunda, böyle bir bidadin yeri" olamayacağını belirtmiştir. Bir başka yazısında da tiyatronun güç ve çetin bir sanat şubesi olduğunu söyleyen Yaşar Nabi, onun, meddahlığın ve tuluatçıların elinden kurtarılması gerektiğini hatırlatmıştır.³¹

Her milletin bir standart yazı dili olduğu gibi yine her milletin bir standart konuşma tarzı olduğuna inanmış olan Yaşar Nabi'ye göre sahnede Türkçe en güzel bir şekilde konuşulmalıdır. Sahne bir bakıma bu telaffuzun ölçüsü ve ayarlayıcısıdır. Fakat resmi dil ve telaffuz tarzı için her şeyden önce bir telaffuz tarzının iyiden iyiye benimsenmiş olması şarttır. Türkçede henüz bu sorun (1938 'e kadar) çözülmediği için oyuncuların bozuk Türkçe ile konuşmaları yolundaki şikâyetleri doğal karşılamak gerekmektedir. Yaşar Nabi, ayrıca pek çok kelimenin telaffuz şekli konusunda aydınlar arasındaki ihtilafa da dikkat çekmiştir.³²

2. Halkevlerindeki Tiyatro Faaliyetlerini Konu Edinen Yazılar

Halkevleri ilkin 19 Şubat 1932 tarihinde on dört yerde birden kurulmuştur. Her yıl da sayıları artmıştır. Halkevleri toplumun kültür hayatını yükseltmek amacıyla güden kurumlardır. Kendine has yönetmeliklerle yönetilen bu kurumun dokuz komitesinden biri

de temsil (gösterit) komitesidir. Halkevlerinde yeni bir piyesin oynanması Yaşar Nabi'yi her zaman mutlu etmiştir.

Yaşar Nabi'ye göre Halkevlerine gelinceye kadar derme çatma tiyatroların kasabalarını ziyaret etmesini bekleyen insanlar, onlar sayesinde daha değerli ve kaliteli eserler seyretmeye başlamışlardır. Pek çok kabiliyetli genç, tiyatro alanında yeni deneyimlerini burada edinmişlerdir. Yarının tiyatrosunda görev alacak insanların bir kısmı, halkevlerinden çıkacaktır. Halkevleri, halka tiyatro zevki aşılayan, onlardaki bu zevki geliştiren kurumlardır.

Yine Yaşar Nabi, halkevinde bir mensubunun yazdığı eserlerin oynanmasını doğru bulmamıştır. Teknik ve sanat yönünden şüpheli eserlerin sahneye konulmamasını istemiştir. Ayrıca her yıl halkevinde temsil edilecek bir veya iki klâsik eserin oynanmasının faydalı olacağını bildirmiş, ileride kurulacak belediye tiyatrolarında halkevlerinde kendini ispatlamış gençlerden yararlanacağını ifade etmiştir.³³ Hatta o kabiliyetlerin yarınki Devlet Tiyatrosunun yahut Temsil Akademisi'nin bünyesinde toplanacaklarını, orada kendilerini geliştirdikten sonra, son derece değerli bilgilerle döndükleri yörelerde tiyatroya çok ciddi katkıda bulunacaklarını belirtmiştir.³⁴

Halkevlerinden beklenen; memlekette tiyatro sevgisini uyandırmak, yerleştirmek, öncelikle bulunduğu yörenin tiyatro ihtiyacını karşılamaktır. Halkevlerinin başlangıçtaki deneyimsiz ve zayıf kadrolarıyla bunu yapmaları mümkün değildir. Yılda verilecek dört temsil de yeterli olamaz. Yaşar Nabi bunun ölçüsünü şöyle vermiştir: En az her ay iki temsil vermek ve oyunu görmek/izlemek isteyen kişilerin sonuncusuna kadar oyunu tekrarlamaktır. Halkevleri halka, tiyatro seyircilerine, kapılarını parasız ve ardına kadar açık tutmalıdır.

Yaşar Nabi'nin gözünde, halkevlerinin başta gelen sorunu temsil edilecek uygun eser sıkıntısıdır. Çünkü eldeki mevcut eserler zayıf ve sınırlıdır. Bunlarla bir tiyatro kültürü verilemez. Mevcut eserlerden yararlanmakla birlikte klâsik şaheserlerden 40-50 eserlik bir halkevi repertuarı oluşturmak gerekmektedir. Ayrıca en usta ellerden çıkmış ve mahalli ihtiyaçlara büyük ölçüde yakınlaştırılmış eserlerden oluşan repertuar da

30 Nayır, "İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair", 18.

31 Nayır, "Tiyatromuz Kuruluyor", *Ulus* (9 İlkteşrin 1936), 2.

32 Nayır, "Sahne ve Telaffuz", *Ulus* (5 Nisan 1938), 2.

33 Nayır, "Halkevleri ve Türk tiyatrosu", *Milliyet* (21 Mayıs 1933), 4.

34 Nayır, "Türk Tiyatro Ve Sineması ve Milli Temsil Akademisi", *Milliyet* (21 Haziran 1933), 4.

onlara büyük katkı sağlayacaktır. Böyle yapılırsa, hem memlekette tiyatro zevki, hem de tiyatro yazarlarının seviyesi gelişecek, yükselecektir.³⁵

Varlık dergisi sahibi, halkevlerinin eser seçimini eleştirmiştir. Halkın kültür sevgisini yükseltmeyen bir sürü kötü telif eserler yerine; tiyatroyu, piyes müelliflerini, aktörleri, seyirciyi geliştirecek olan Batı eserlerinin tercih edilmesini önermiştir. Ancak Batı'nın bitmez tükenmez tiyatro edebiyatı hazinelerinden eser seçerken çok titiz davranılmasını; sanatçıların, seyircilerin seviyesinin daima göz önünde tutulmasını istemiştir.³⁶ Ayrıca halkevi adına yapılacak işlerde seçici olmak gerekir. Üzerinde halkevi damgası bulunan her hareket, dinleyicilere, seyircilere güven vermelidir. Bu yapılmadığı takdirde halkevi salonlarında toplanan kalabalık günden güne azalır. Bu yüzden oynanacak oyundan, dergisine girecek yazıya kadar her şeyde kalite ve seçicilik aranmalıdır.

Ankara Halkevi gençlerinin sahneledikleri Denys Amiel'in Decalage adlı eserini Servet Şefik "Düşünüş Ayrılığı" başlığı altında adapte etmiştir. Yaşar Nabi, genç oyuncuların bu eseri Ankara Halkevi'nde hiç aksatmadan, başarıyla oynamalarından duyduğu memnuniyeti belirtmiş, yine gençlere Batı'nın bitmez tükenmez tiyatro edebiyatı hazinelerinden eser seçerken çok titiz davranmaları gerektiğini hatırlatmıştır.³⁷

Halkevlerinde oynanacak piyesler, bu merkezî kurul tarafından tespit edilerek, başlarına oynanma tarzları ve mizansen, dekor izahatı ilâve edilmek suretiyle basılmalı, ayrıca Batı klasiklerinden en kuvvetli ve aynı zamanda amatörler tarafından oynanması kolay oyunlar seçilerek dilimize çevrilmeli ve basılarak Halkevlerine en az onar tane dağıtılmalıdır. Halkevlerine lüzumlu, makyaj, dekor ve kostüm bu merkezî örgütün aracılığıyla sağlanmalıdır. Ayrıca Yaşar Nabi, halkevlerindeki amatörlerin müzik ve tiyatro çalışmalarında kendilerine yardım edecek; bu sahalarda dünyada olup biten gelişmeleri bildirecek, modern teknik derslerini verecek, ayrı bir derginin çıkarılmasını da önermiştir.³⁸

35 Nayar, "Halkevleri ve Tiyatur", *Hâkimiyet-i Milliye* (7 Mayıs 1934), 6.

36 Nayar, "Halkevi gençlerinin bir temsili", *Ulus* (2 Şubat 1935), 3.

37 Nayar, "Halkevi Gençlerinin Bir Temsili", 3.

38 Nayar, "Tiyatro ve Müzik İşlerinde Halkevlerine Düşen Ödev", *Ulus* (29 Mayıs 1935), 54.

Varlık dergisi sahibine göre, halkevleri, tiyatroun halktaki anlamını ve algısını da değiştirmiştir. Daha önce hasır iskemleli bir kahve köşesinde bir şantözün göbek atmasını tiyatro sananlar vardı. İşte bu algının değişmesinde halkevlerinin payı büyüktür. Yaşar Nabi, ayrıca halkevlerinin tiyatro faaliyetleri yönünden birbiriyle yarışmasını, rekabet etmesini istemiş; sahne, salon, dekor, makyaj ve bunlar için gerekli para yokluğunu mazeret olarak kabul edemeyeceğini belirtmiştir.³⁹

Ankara Kız Lisesi, Ankara Halkevi'nde her yıl olduğu 12 Mayıs 1934 günü gecesi seçkin davetliler huzurunda *Nozika* adlı lirik bir oyunu sahnelemiştir. Öğrencilerin son derece başarılı olduğu bu müsamerayı, Gazi Hazretleri şereflendirmiştir. Yaşar Nabi, oyunda rol alan öğrencilerden övgüyle söz etmiştir. Moris Başor'dan çevrilmiş *Nozika*'dan sonra Mualla Hanım'ın *Tomris Hatun* adlı üç perdelik manzum destanını beğenmemiş, onu, "vakaları iyi tanzim edilmemiş bir oyun" olarak nitelendirmiştir. Yine Mualla Hanım'ın ikinci eseri olan *Züppeler* komedisini ise canlı, hareketli bulmuş, yazarının kabiliyetini göstermesi açısından da son derece önemli saymıştır. Ayrıca yazar, aynı okulun bir yıl önce oynadığı *Persefon*'la, bu yıl temsil ettiği *Nozika* adlı oyunun, yayımlanarak bütün okulların hizmetine sunulmasını önermiştir.⁴⁰

Öte yandan halkevlerinin üçüncü kuruluş yıldönümü dolgun bir programla kutlanmıştır. Yaşar Nabi, Ankara Halkevi'nde Temsil Şubesi'nin hazırladığı *Goethe*'nin *Iphigenie* adlı tragedyasının sonuncu perdesini seyretmiştir. Bir amatör grubundan umulmayacak derecede ahenk ve ölçüyle başarılı olan bu temsil ve programın halk için birkaç defa daha tekrarlanmasını istemiş, böylelikle harcanan gayretlerin boşa gitmeyeceğini belirtmiştir.⁴¹

Halkevleri, özel tiyatroları da salonundan yararlandırılmıştır. Böylelikle bulunduğu yerin tiyatro ihtiyacını karşılamaya çalışmıştır. Bu durum, sadece kendisine değil, kamuoyuna da yarar sağlamıştır. Sözgelisi Raşit Rıza tiyatrosunun Halkevinde haftada iki defa muntazam temsiller vereceği bildirilmiştir. Yaşar Nabi, tiyatro-suz Ankara'da halkın bu sanat ihtiyacını karşılayacak

39 Nayar, "Halkevleri ve Tiyatro", *Ulus* (23 Mart 1935), 3.

40 Nayar, "Ankara Halkevinde Kız Lisesinin Müsameresi", *Hâkimiyet-i Milliye* (16 Mayıs 1934), 3.

41 Nayar, "Dünkü Kutlama", *Ulus* (23 Şubat 1935), 3.

her teşebbüsü büyük heyecan ve sevinçle karşılamıştır. Bu teşebbüsün Türk sahnesinin en değerli sanatkârlarından birisi olan Raşit Rıza'dan gelmiş olmasını son derece anlamlı ve yerinde bulmuştur.

Yaşar Nabi, daha sonra Raşit Rıza'nın da rol alıp oynadığı *Renkli Fener* oyununu seyretmiş, eserin birinci sınıf eser olmadığını ama halkın çok rağbet ettiğini, rol dağıtımının iyi yapılmadığını ileri sürmüştü; bunların onu, birinci sınıf bir temsil haline getirmekten alıkoyduğunu yazmıştır.⁴²

Halkevleri halkın kültür seviyesinin yükselmesini amaçlayan kurumlardandır. Bu maksatla şiir günleri yapabilir; konferans, konser ve temsiller verebilir. Herhangi bir amatör grup da bir yerde toplanıp bunları gerçekleştirebilir. Yaşar Nabi'ye göre bunlar pek zevksiz şeyler olsa da, buna kimsenin karışmağa hakkı yoktur. Ancak Halkevi için iş böyle değildir. Halkevlerine herkese güven vermelidir. Bütün sanatseverleri kucaklamalı, gerçek kültürün memleket sathında yayılmasında ön ayak olmalıdır. Halkevleri, kimseyi dışlamamalı, en geniş ölçüde yurttaşlara ulaşmalı, memleketin en değerli ve kabiliyetli evlatlarını bünyesinde barındırmalıdır.⁴³

Halkevleri her türlü kültürel etkinliğe kapılarını açık tutmuştur. Hatta salonlarını özel veya şehir tiyatrolarına da açmıştır. Özellikle o yıllarda en önemli tiyatro kurumu olan İstanbul Şehir Tiyatrosu da onların salonlarından bol bol yararlanmıştı. Yaşar Nabi, Ankaralıları, İstanbul Şehir Tiyatrosu sanatçılarının başkente yaptıkları turneleri izlemeye çağırmış, onlara ilişkin görüşlerini de belirtmiştir. Bu sanatçılar Ankara Halkevi salonlarında Ankaralı sanata susamış insanların önüne çıkmışlardır. Öncelikle Şehir Tiyatrosunun önemini anlatmış, son yirmi yıldan beri bu memlekette gerçek tiyatroyu onun temsil ettiğini vurgulamıştır. Bu emektar kurumun zaman zaman aksamalar, dağılmalar, yavaşlamalar, uyuşmazlıklar ve hatta bazı yanlış yola sapmalar yaşamasına rağmen, memleketin sanat tarihinde büyük bir yeri olduğunu bildirmiştir. Bazı yüksek değerdeki temsillerin insanların üzerinde bıraktığı etkinin büyüklüğünü göstermeye çalışmıştır. İşte bu topluluğun bir yıllık ayrılıktan sonra Ankara'da olmasını memnuniyetle karşılamış, repertuvara alınan eserlerin

tiyatro severleri her akşam Halkevi salonuna çekecek güçte olduğuna işaret etmiştir.⁴⁴

3. Devlet Tiyatrosunun Kuruluşuna Dair Yazılar

Yaşar Nabi, hükümet merkezinde görülen tiyatro ihtiyacına dikkati çekmiş bir yazardır. Türkiye Cumhuriyetinin başkentinde Devlet Tiyatrosunun olmamasından üzüntü duymuştur. Çünkü dünyada gördüğü başkentlerde bu tiyatronun varlığına tanık olmuştur. Türk hükümeti de bu gerçeği fark ettiği için zamanla Devlet Tiyatrosunu kurmanın yollarını aramıştır.

Yazar, "Milli Temsil Akademisi" adı altında bir okulun kurulması için adımlar atılmasını, Halkevlerinin çalışmaya başlamasını, memlekette temsil hayat ve sevgisini uyandırmak için son derece olumlu karşılamıştır. Milli Temsil Akademisi'ni yarınki Türk Tiyatrosunun temel taşı olmaya namzet olarak göstermiş, Cumhuriyet idaresinin tiyatro ve sinema alanına gösterdiği ilgiyi yerinde bulmuştur.⁴⁵

Ankara'da bir tiyatronun kurulmasına karşı mevcut en büyük engel, hükümet merkezinde müstakil bir tiyatronun yaşamayacağı yolundaki kanaatlerdir. Yaşar Nabi böyle düşünmemektedir. Ankara bir sahneyi yaşatacak kadar kalabalıktır. Bu kalabalık arasında tiyatro ihtiyacını derinden duyan entelektüeller, başka şehirlerden daha fazla burada bulunmaktadırlar. Hatta böyle bir sanat kurumunun, devletten, belediyeden ve halkevinden her türlü kolaylıklar göreceği düşüncesindedir. Şimdilik Ankara Halkevi sahnesinde temsil verebilecek böyle bir sahnenin, gelecekteki Devlet Tiyatrosuna temel olacak, hem de modern bir tiyatro binasının kurulma işini hızlandıracaktır.⁴⁶

Yaşar Nabi'nin tespitlerine göre Balkanlardaki tiyatro hayatı, Türkiye'den çok ileridedir. O; Romanya, Yunanistan, Bulgaristan gibi ülkelerde tiyatroya yapılan yatırımları örneklerle anlatmış, işten anlayan bir elin idaresinde Ankara'da güzel bir tiyatronun kurulabileceğini belirterek, eleman yokluğunun buna bahane olamayacağını ileri sürmüştür.⁴⁷ "Bulgarlar" başlıklı

42 Nayır, "Raşit Rıza Tiyatrosunda", *Ulus* (7 Şubat 1935), 3-4.

43 Nayır, "Halkevlerinin Değerlendirilmesi", *Ulus* (24 Mayıs 1935), 3.

44 Nayır, "İstanbul Şehir Tiyatrosu Ankara'da", *Varlık* (30 Nisan 1935), 3.

45 Nayır, "Milli Temsil Akademisi", *Varlık* (15 Temmuz 1933), 1.

46 Nayır, "Tiyatroda İzdiham", *Ulus* (19 Nisan 1937), 5.

47 Nayır, "Balkanlarda Tiyatro", *Uyanış Servet-i Fünun* (İlk teşrin 1935), 31.

yazısında da Bulgarların istiklallerine kavuştuktan sonra tiyatroya nasıl önem verdiklerini nakletmiş, mütevazı belediye bütçelerinden ayırdıkları parayla orta halli kasabalarda bile güzel ve canlı bir tiyatro hayatı meydana getirdiklerini ifade etmiştir.⁴⁸ Yine "Balkanlarda Tiyatro" makalesi de bütün Balkan ülkelerinde tiyatro, halk kültürünün yükselmesine yarayan bir kurum sayıldığından tiyatroya gitmek bir lüks olmaktan çıkmış, Bükreş'te sinemadan daha ucuz bir hale getirmenin bir yolu bulunmuştur. Sofya'da ise tiyatro alanında ne kadar ileri olduklarını anlatmak için en modern ve en pahalıya mal olmuş bir tiyatro binası yapılmıştır. Yaşar Nabi, Belgrad, Üsküp ve Atina gibi şehirlerde seyrettiği oyunlardan da bahsederek tiyatro faaliyetlerinin ne kadar ilerlemiş ve canlılık kazanmış olduğuna işaret etmiştir. Verdiği bu örneklerden sonra yazısının sonunda da tiyatronun memleketimiz için mutlaka başarılması gereken bir iş olmasına dikkati çekmiş, "Tiyatrosuz bir hükümet merkezi, akla sığar bir hadise değildir" demiştir.⁴⁹

1935 yılında Devlet Tiyatrosu kurulması için Kültür Bakanlığı bütçe tasarısına 70.000 lira konulmuştur. Bu, her şeyden önce sevindirici bir gelişmedir. Çünkü devlet bu işi sahiplenmiştir. Yaşar Nabi, bu tiyatronun çağdaş tiyatro düzeyinin gerektirdiği en ileri teknik ve vasıtalarla kurulmasından yanadır. Bu durumda 70.000 lira yeterli olmayacaktır. Uzman raporlarına göre bu iş için 300-600 bin arasında bir kredi tasarlandığı belirtilmiştir. Öncelikle kurumun binasının yapılması gerekmektedir. Orta halli bir binadan da kaçınmak şarttır.

Bütçeye konulacak tiyatro kredisinden özel topluluklar da yararlanmak istediklerini bildirmişlerdir. Yaşar Nabi, bunu yanlış bulmakta, devlet tiyatrosu ile mevcut tiyatro truplarının korunmasının ayrı işler olduğunu söylemektedir.⁵⁰

Ankara'da Müzik Öğretmen okulunun modern binası içinde Türk Tiyatro ve Opera Mektebi'nde derslere başlamasına çok sevinmiştir. Temeli atılmış olan yeni tiyatro mektebi ona şunu düşündürmüştür: Bu mekteple sanatkâr resmen devlet himâyesi altına girmekte, barem derecesine tabi olmaktadır. Geleceği temin edilmiş olan gerçek tiyatro sanatkârı, başka sahalarda heder olmaktan kurtulacaktır.

Yine Yaşar Nabi'ye göre böyle bir mektebe kavuşmak Türk gençliğinin hakkıdır. Kendisinde kuvvetli bir sahne kabiliyeti sezen her Türk gencinden beklenen şey, bu mektebin sıralarında yerini almasıdır.⁵¹

Tiyatro, medeni bir memlekette mutlaka olması gereken hayati bir kurumdur. Modern Türkiye'nin kalkınmasının en güzel sembollerinden birisidir. Başkent Ankara'da yeniden organize edilen Ankara Konservatuari'ndeki tiyatro şubesinden Yaşar Nabi çok umutludur. Mektebin kuruluşu sayıları oldukça sınırlı tiyatro severleri çok memnun etmiştir. Bu modern kültür ve sanat yuvasına girebilenlere gelecekte çok çalışmak düşmektedir.

Öte yandan Yaşar Nabi, İstanbul Şehir Tiyatrosunun 1935 yılında Ankara'ya turne yapmadığını hatırlatmakta, senede bir iki ay olsun, bu güzide kurumun hükümet merkezinde, temsiller vermesini önermektedir. Ankara'ya modern tiyatro mektebini kazandıranlardan bu imkânın sağlanmasını istemektedir.⁵²

Yeni mektebin nazari dersleri en sağlam ve en modern usullerle verilmektedir. Ancak bir aktörün yetişmesi için nazari dersler, bilgiler yeterli değildir. Ankara'nın genç tiyatro öğrencileri için, büyük aktörleri izleme şansı yoktur. Öğrencilerin görgülerini, bilgilerini, arttırma imkânı bulunmamaktadır. Yeni tiyatro mektebi öğrencilerinin bu eksikliğini gidermek, meslekî olgunlaşmaları sağlamak amacıyla, onlara çok yararlı olabilecek yüksek değerde sahneleri seyretme imkânı vermek gerekmektedir.

Yaşar Nabi'nin gözünde bu, sanıldığı kadar güç bir iş değildir. Çünkü Ankara'ya her kış mevsimi tiyatro sahasında ön safta bulunan birkaç memlekette, meselâ Fransa, Rusya ve Almanya'dan beş on temsil vermek üzere truplar getirtilebilir. Bunu Maarif Vekâleti, Güzel Sanatlar Direktörlüğü ile Halkevleri organize edebilirler. Batının yüksek sahnelerini getirmek, bunlara vergi muafiyeti tanımak en yararlı yoldur. Böyle bir teşebbüs, çalışma devresine yeni girmiş olan tiyatro mektebinin müstakbel aktörlerine son derece yararlı olduktan başka Ankara halkı için de büyük bir hizmet teşkil edecektir.⁵³

48 Nayır, "Bulgarlar", *Ulus* (24 Eylül 1935), 1-2.

49 Nayır, "Balkanlar'da Tiyatro", *Ulus* (2 Ekim 1935), 1/6.

50 Nayır, "Devlet Tiyatrosu Sorumu", *Ulus* (21 Nisan 1935), 4.

51 Nayır, "Tiyatro", *Ulus* (23 Aralık 1936), 2.

52 Nayır, "Tiyatromuz Kuruluyor", *Ulus* (9 İlkteşrin 1936), 2.

53 Nayır, "Ankara'ya Yabancı Sahneler Getirmeliyiz", *Ulus* (26 Aralık 1936), 2.

Yazar, devletin memlekette kuvvetli bir temaşa hayatı yaratmak istemiş olduğunu, bu maksatla hükümet merkezinde modern tiyatro mektebi kurduğunu bildirmektedir. Gelecekteki tiyatronun sağlam bir temel üzerinde kurulması işini bizzat üstlendiğini ifade etmektedir. Yaşar Nabi'nin dediğine göre tiyatro mektebinin ilk mezunları ancak iki, opera mektebi ise dört yıl sonra verecektir. O zamana kadar inşa edilmekte olan milli tiyatro binasının biteceği ve binanın bir Türk operasıyla açılacağı bildirilmiştir. Bütün bu işler neticeleninceye kadar Ankara'da, iki kıymetli sanatkârın(Şadi ve Raşit Rıza'nın) önderliğinde, İstanbul Şehir Tiyatrosundan iki kadın, üç erkek artistin katılması ve Halkevinde çalışmış amatör gençlerin en kuvvetlilerin de kadroya dâhil edilmesiyle bir tiyatro heyeti oluşturulmuştur. Bu tiyatro heyetine ileride tiyatro okulu mezunlarından birkaçının eklenmesiyle kadronun genişleyeceği bildirilmiştir. Sözü edilen tiyatro önce Ankara Halkevi'nde haftada iki gece ve bir gündüz temsiller verecek, ileride imkânlar ve halkın göstereceği ilgi artınca, bu etkinlikler de çoğalacaktır. Yaşar Nabi'nin bu heyetin kurulup işe başlayacak olmasını, Ankara'nın tiyatro ihtiyacını karşılamak yolunda atılmış önemli bir adım saymaktadır.⁵⁴

Yaşar Nabi, dikkatle izlediği tiyatro bölümü öğrencilerini kabiliyetli ve anlayışça olgun bulmuştur. Temsili anlayarak oynamışlardır. Ayrıca kültürlü ve sanatın gerçek anlamını kavramış oldukları izlenimi vermişlerdir. Tiyatroda başarının şahsi tuhafıklarda değil, eserin ruhuna intibak kabiliyetinde aranması gerektiğini kavramışlardır.

Yine Yaşar Nabi'ye göre gençlik ve yetişme yıllarının büyük önemi vardır. Bu gençleri, kötü örneklerle karşı korumak ve kollamak şarttır. Zira onlar, Ankara'da tiyatro olmayışı yüzünden iyi örneklerden mahrumdurlar. Fakat gerçek sanat yolunda kabiliyetlerini geliştirirlerse, bugünün mütevazı öğrencileri olan bu gençlerin, yarının usta sanatkârları arasına karışmaları işten bile değildir.⁵⁵

Sonuç

Yaşar Nabi; bir sanatçı, araştırmacı, eleştirmen ve dergi sahibi olarak Türk edebiyat tarihinin en etkili şahsiyetlerinden biridir. Bu sebeple tiyatroya dair yazıları da son derece önemlidir.

Varlık dergisi sahibinin tiyatro konulu yazıları dar bir sahada kalmamıştır. Aksine, bizzat manzum, mensur oyunlar yazmış, tiyatro eleştirileri yayımlamış, anketler, soruşturmalar, açık oturumlar düzenlemiş, tiyatro yazarlarını ve kitaplarını tanıtıcı yazılar kaleme almıştır. Hatta bunlarla yetinmemiş, Türk tiyatro seyircisini/okuyucusunu yetiştirmeye yönelik oyunlar tefrika etmiş, tiyatro üzerine ilgiyi çekmek için uğraşmış, batılı yazarlardan tiyatro eserleri çevirmiştir. *Varlık* Yayınevi'ni kurduktan sonra tiyatro kitapları basarak bunları okuyucuyla buluşturmuştur.

Yaşar Nabi'nin tiyatro yazılarının bir kısmını, kaynaklarda da görüleceği gibi edebî dergilerde, bazı gazetelerde ve çoğunu ise kendisinin çıkardığı *Varlık*'ta yayımlamıştır. *Varlık* dergisinde tiyatro eserlerinin tanıtılmasına; tiyatro yazarlarının görüşlerinin alınmasına, Türk tiyatrosunun gelişmesine yönelik faaliyetlere, bilgilendirmelere, incelemelere yer verilmiştir.

Sanatçı tiyatronun her yönüyle ilgili yazılar kaleme almış, 1930'ların başından itibaren tiyatro kurumlarına dair yazılar yayımlamıştır. Yaşar Nabi, bu yazıların bir kısmını modern hükümet merkezinde henüz bir tiyatro olmadığı zamanlarda yazmıştır. O sıralarda sadece İstanbul'da Darülbeydi adındaki tiyatrodan başkası yoktur. Ancak para kazanmaktan başka bir gayesi olmayan tuluatçı ve yarı tuluatçı kumpanyalarla, teknik ve yetişmiş elemanlardan mahrum olarak kendi yolunu arayan Halkevlerinin amatör tiyatrolarını da buna eklemek gerekmektedir.

O, Türk tiyatrosunun gelişmesini desteklemiş, tiyatro eserlerinin artmasını istemiştir. Şehir Tiyatrosunun sorunlarını gözler önüne sermiş, bunların halledilmesi gerektiğini hatırlatmış, oyunlarını izleyerek eleştirilerde bulunmuştur. İstanbul'un, dolayısıyla Türkiye'nin bu en büyük ve köklü tiyatrosuna yönelik eleştirilerinde bir kasıt aramak yanlıştır. Çünkü Yaşar Nabi, bu kuruma ve tiyatroya çok değer vermektedir. Ülkenin gözbebeği durumunda olan bu kurum, ona göre ne kadar huzur içinde işini yaparsa, o ölçüde gelişecektir. Bu yüzden çalışmalarını dikkatle takip etmiştir.

İstanbul Şehir Tiyatrosu (Darülbeydi'in) geçirdiği gelişme ve aşamaları, hatta krizleri, buhranları o yıllarda memleketin yegâna bir temaşa kurumu olduğundan, bütün Türk aydınları gibi Yaşar Nabi'yi de ilgilendirmiştir. Bu yüzden Darülbeydi eksik kadrosu, eksik sahne imkânları, çok ağır şartlar altında bulun-

54 Nayır, "Ankara Tiyatrosuna Kavuştu", *Ulus* (29 İllkânun 1937), 2.

55 Nayır, "Gerçek Türk Tiyatrosuna Doğru", *Varlık* (1 Şubat 1940), 3-4.

masına rağmen, uzun yıllar Türk kültürüne büyük hizmetlerde bulunmuştur. Koyunda yetenekli insanları toplamış olan bu kurumun bir avuç insanla Türk kültürüne yaptığı katkıyı görmezlikten gelmek, onun mesaisini küçümsemek, büyük bir kadirbilmezlik olur, diye düşünmüştür.

Ne var ki onun 1930'lu yıllardaki şekli ve izlediği yolu memlekete faydalı bulmamış olan Yaşar Nabi, onu daha verimli kılabilmek için neler yapılması gerektiği, hatta neler yapılabileceği hususundaki düşüncelerini dile getirmiştir.

İstanbul Şehir Tiyatrosunun büyük bir geçmişi ve birikimi vardır. Gerçek tiyatro zevkinin memlekette yerleşmesine büyük hizmeti geçmiştir. Ama bu tarihî görevini göz önünde tutarak, sonradan düştüğü iç açıcı olmayan durumları görmezlikten gelmek mümkün değildir. Yaşar Nabi bu kanaatini *Şakacı* temsili vesileyle yazdığı eleştirisinde özellikle belirtmiştir.

Eleştirilerden de anlaşıldığı gibi Şehir Tiyatrosunun sorunlarına ışık tutan görüşler ileri sürmüş, bu sorunların çözüm için yol gösterici bir tavır takınmıştır. Sorunlarının kaynağının neler olduğunu gözler önüne sermiş, bu tarihî kurumun Muhsin Ertuğrul, Orhan Hançerlioğlu gibi idarecilerle attığı ileri adımları da değerlendirmiştir. Hatta onları desteklemiştir. Sözgelisi Eminönü Sahnesi'nin kurulmasını alkışlamıştır. Şehir Tiyatrosunun ilkeli ve kararlı adımlar atmasını istemiş, gününbirlik uygulamalardan kaçınmasını tavsiye etmiştir.

Varlık dergisi sahibi, Halkevlerini her zaman desteklemiştir. Bir kültür kurumu olarak onlardan beklentileri bulunduğunu saklamamıştır. Halkevlerinin özellikle temâşa sanatına katkı yapacağına ve tiyatro sevgisinin yayılmasına ön ayak olabileceklerine inanmıştır. Ancak Halkevlerinin gösteri kolunun yanlışları da göstermekten geri kalmamıştır. Özellikle onlardan pek çok maddi imkânsızlığa rağmen faaliyetlerini sürdürmelerini ve kaliteden ödün vermemeleri istemiştir.

Sanatçının tiyatro ile ilgili değerlendirmelerine bakıldığı zaman, yüzünü batıya döndüğü ve Türk tiyatrosunun hem eser hem sahneleme imkânları hem de kurumlar açısından dünya standartlarına ulaşmasını hedeflediği görülür.

Görüldüğü üzere Yaşar Nabi, Türk tiyatrosunun güncel durumunu tespit etmek ve tiyatronun gelişimine katkıda bulunmak için çaba sarf etmiş, dönemin tiyatro kurumlarına dair tespitleriyle hem kurumların faaliyetlerini duyurmuş ve değerlendirmiş hem bu kurumların sorunlarını, yaşadıkları aksaklıkları gündeme getirmiş hem de tiyatro tarihi çalışmalarına kaynaklık edecek yazılar kaleme almıştır.

Kaynakça

1. Süreli Yayınlar

- Nayır, Yaşar Nabi. "Hazin Bir Manzara", *Varlık* (1 Eylül 1951), 374.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatromuzun Baş Derdi", *Varlık* (1 Kasım 1946), 316.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair", *Varlık* (1 Nisan 1934), 18.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Gerçek Türk Tiyatrosuna Doğru", *Varlık* (1 Şubat 1940), 158.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatronun Derdi Esersizliktir", *Ulus* (12 Şubat 1935), 4856.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İstanbul'da Yeni Mevsim", *Varlık* (15 Kasım 1964), 634.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İstanbul'da İki Oyun", *Varlık* (15 Mart 1965), 642.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatromuz Islah ve Kontrole Muhtaçtır", *Varlık* (15 Mayıs 1934), 21.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Milli Temsil Akademisi", *Varlık* (15 Temmuz 1933), 1.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Ankara Halkevinde Kız Lisesinin Müsameresi", *Hâkimiyet-İ Milliye* (16 Mayıs 1934), 4601.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatromuza Dair", *Hâkimiyet-İ Milliye* (17 Eylül 1934), 4725.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatroda İzdiham", *Ulus* (19 Nisan 1937), 5647.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Balkanlar'da Tiyatro", *Ulus* (2 Ekim 1935), 5095.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Halkevi Gençlerinin Bir Temsili", *Ulus* (2 Şubat 1935), 4856.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Türk Tiyatro ve Sineması Ve Milli Temsil Akademisi", *Milliyet* (21 Haziran 1933), 2643.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Halkevleri Ve Türk Tiyatrosu", *Milliyet* (21 Mayıs 1933), 2622.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Devlet Tiyatrosu Sorumu", *Ulus* (21 Nisan 1935), 4931.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatro", *Ulus* (23 Aralık 1936), 5533.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Halkevleri ve Tiyatro", *Ulus* (23 Mart 1935), 4902.

- Nayır, Yaşar Nabi. "Dünkü Kutlama", *Ulus* (23 Şubat 1935), 4877.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Bulgarlar", *Ulus* (24 Eylül 1935), 5087.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Halkevlerinin Değerlendirilmesi", *Ulus* (24 Mayıs 1935), 4964.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Ankara'ya Yabancı Sahneler Getirmeliyiz", *Ulus* (26 Aralık 1936), 5536.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Ankara Tiyatrosuna Kavuştu", *Ulus* (29 İkkânun 1937), 5897.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatro ve Müzik İşlerinde Halkevlerine Düşen Ödev", *Ulus* (29 Mayıs 1935), 4969.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İstanbul Şehir Tiyatrosu Ankara'da", *Varlık* (30 Nisan 1935), 17.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Sahne ve Telaffuz", *Ulus* (5 Nisan 1938), 5993.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Halkevleri ve Tiyatur", *Hâkimiyet-İ Milliye* (7 Mayıs 1934), 4592.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Raşit Rıza Tiyatrosunda", *Ulus* (7 Şubat 1935), 4861.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İ. Galip Jübilesi", *Ulus* (9 İkinci Kânun 1935), 5163.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatromuz Hakkında Birkaç Söz", *Yeni Sabah* (9 İkinci Teşrin 1941), 1263.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Tiyatromuz Kuruluyor", *Ulus* (9 İlkteşrin 1936), 5461.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Balkanlarda Tiyatro", *Uyanış Servet-İ Fünun* (İlk Teşrin 1935), 31.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Darülbedayi", *Yeni Türk Mecmuası* (Kânunuevvel 1932), 3.
- Nayır, Yaşar Nabi. "Goethe Gecesi: Stella-Saatçi Ve Mevsimin Bilançosu", *Muhit* (Mayıs 1932), 43.
- Nayır, Yaşar Nabi. "İstanbul'da Üç Oyun", *Varlık* (1 Şubat 1965), 639.
- Reşit, Muzaffer. "İstanbul'da Küçük Sahne'de Fareler ve İnsanlar", *Varlık* (1 Mayıs 1951), 370.
- Reşit, Muzaffer. "Yenilikler-Eskilikler: Dram Tiyatrosunda", *Varlık* (1 Şubat 1953), 391.
- Reşit, Muzaffer. "İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda", *Varlık* (1 Ocak 1952), 378.
- Reşit, Muzaffer. "İstanbul Şehir Tiyatrosu", *Varlık* (1 Aralık 1951), 377.
- Reşit, Muzaffer. "Son Temsiller", *Varlık* (1 Aralık 1952), 389.
- Reşit, Muzaffer. "Tiyatro Yazarı Nasıl Yetişsin?", *Varlık* (1 Ekim 1953), 399.
- Reşit, Muzaffer. "Küçük Sahne'de Her Yerde Bulut", *Varlık* (1 Haziran 1953), 395.
- Reşit, Muzaffer. "Küçük Sahne'de: Örümcek", *Varlık* (1 Mayıs 1953), 394.
- Reşit, Muzaffer. "Oynanmayan Oyun Yahut Bize Oynanan Oyun", *Varlık* (1 Nisan 1952), 381.
- Reşit, Muzaffer. "Ayın Hareketleri", *Varlık* (1 Nisan 1953), 393.
- Reşit, Muzaffer. "Son Temsiller: Fransız Komedi Truppu", *Varlık* (1 Ocak 1953), 390.

2. Kitaplar

Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

3. Makaleler

Çetin, Gizemnur. "Varlık Dergisi Ekseninde Yaşar Nabi Nayır'ın Tiyatroya Dair Görüşleri". *International Journal of Language Academy*, 9/4 (2021), 331-355.